

Kultur och utbildningsförvaltningen - Budget 2022

Nämnden bedriver i enlighet med skollag, läroplaner och förordningar förskola, förskoleklass, skolbarnomsorg, grundskola, särskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, svenskundervisning för invandrare samt Särvox. Det åligger även Kultur- och utbildningsnämnden att ansvara för korttidstillsyn av skolungdom över 12 år (FSO) utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov. Nämnden har vidare till uppgift att utifrån bibliotekslagen leda kommunens biblioteksverksamhet. Kultur- och utbildningsnämnden ansvarar vidare för kommunal musikskola, allmänkulturell verksamhet, utlokaliserade högskolekurser, uppdragsutbildning och Kulturbuket på Dal (självförvaltningsorgan). Nämnden ansvarar också för arbetsmarknadsenheten.

Driftbudget, tkr	2021	Justeringar	Åtgärder	Ram 2022
	238 691	-	-	-

Nuläge och behov

Investeringsbudget, tkr	2022	2023	2024
Datorer – inventarier IKT	800	800	800
Skolmöbler	500	500	500
Avvecklingskostnad en förskolemodul 2024	-	-	
Köp av förskolemoduler 2024	-	-	4 500
Kameraövervakning skolor	500	-	-

Ett minskat barnafödande under de senaste åren medför att behovet av förskoleplatser minskar i kommunen motsvarande två avdelningar från och med 2024. Barnomsorgs behovet ökar i centrala Mellerud samtidigt som det minskar i kommunens övriga kommundelar. Ett eventuellt köp av förskolemodulerna är möjligt först efter att ett nytt treårs leasingavtal löpt ut. Om behovet endast finns av en modul kan den ena användas till annan verksamhet då modulerna har separata entréer.

Prognos antal barn/elever, Källa: Folkbokföring/klasslistor, Ej asylelever

Förskola

	Utfall 2020	Budget 2021	Nuläge 210302	Prognos 2022
Förskola	430	458	444	457

Barnantalet i förskolan prognostiseras minska från och med hösten 2022.

Fritidshem

	Åsen	Dals-Rostock	Nordal	Mellerud Södra	Åsebro	Summa
Budget 2021	32	90	90	70	54	336
Prognos 2022	27	87	81	75	53	322

Fritidshemmen minskar sin verksamhet marginellt 2022.

Grundskola

	Råda	Åsen	Dals-Rostock	Nordal	Mellerud Södra	Åsebro	Summa
210302	266	59	148	311	111	94	989
2022	319	50	161	300	107	96	1 032
2023	320	49	164	283	111	95	1 022
2024	311	47	161	275	109	94	997
2025	301	44	157	279	104	94	978

Totalt ökar elevantalet 2022–2024. En elevminskning sker på Åsens skola och Nordalsskolan under de närmaste 5 åren. Antalet elever med annat modersmål ökar och utgör nu cirka 37 % av elevgruppen i grundskolan. Asyl elever är ej medräknade i prognosen.

Särskola

Särskolans elevtal 2022 prognostiseras till att bli likvärdigt 2021. 13 elever i grundsärskola Mellerud, samt 5 gymnasiesärelever i annan kommun.

Gymnasieskolan

	Ålders-grupp	Sålda platser	Dahl-stiernska	IKE	Över-åriga	Summa	Elevpeng Dahl-stiernska
2021	276	35	95	220	39	315	130
2022	264	40	88	215	39	303	128
2023	274	40	94	224	43	317	134
2024	301	35	103	246	47	349	138
2025	319	35	107	260	48	268	142

Antalet elever i gymnasieålder minskar något under de närmsta åren men ökar igen 2023. Antal överåriga elever och elever med annat modersmål ökar. Av Dahlstiernskas elever går 36 % på IM programmen, de flesta på IM språk med annat modersmål. Statsbidraget för IM programmet har utgått helt 2021.

Andelen gymnasieelever som studerar i annan kommun har ökat, samt programkostnaden för dessa har ökat. Till exempel var Melleruds elevkostnad för Nuntorpsgymnasiet 2,7 mkr för 2020. Totalt 4,9 mnkr mellan budgetåren 2019–2020. Orsaken är, att andelen gymnasieelever som studerar i annan kommun har ökat, samt att programkostnaden för dessa har ökat. Totalt 4,9 mnkr mellan budgetåren 2019–2020. Snittkostnaden per elev har ökat från läsåret 19/20 med 113 tkr, till prognosticerat 127 tkr 20/21 per elev. För att klara den ökade IKE kostnaden föreslår förvaltningen en ramökning på 3 mkr.

Vuxenutbildning

	SFI	Vuxenstuderande	Summa
15/10–20	92	156	248
15/2–21	86	186	272
2022	90	170	260

Antalet elever totalt minskar något 2022. Troligtvis minskar antalet SFI studerande över tid och övergår till vuxenstuderande.

Utveckling	Termin, snittantal elever Vuxenutbildning	Finansiering
2019	252	Påsen 5 mnkr
2021	271	Schablon 3,2 mnkr

Den utökade kostnaden gällande nyanlända elever på Vuxenutbildningen har under tidigare år finansierats med medel ur flyktingpåsen. Efter påsens upphörande 2020 har schablonersättning istället erhållits. Det tillgängliga beloppet av schablonersättningen är mindre än tidigare år, men elevantalet är högre. Avvikelsen för vuxenutbildningen 2020 var –850 tkr. För att klara av att bedriva vuxenutbildningen inom ram med ändrade förutsättningar föreslås en ramökning för KUN på 500 tkr.

Arbetsmarknadsenheten

Som en utveckling av tiden har verksamheten Flyktingverksamhet minskat, då antalet asylsökande minskat. Denna verksamhet har tidigare år finansierats via kommunens flyktingpåse för AME: s räkning samt med projektmedel från Länsstyrelsen. De flesta av dessa personer har fått uppehållstillstånd. Anhörighets invandringen har också ökat under senare år. Insatserna för invånare som fått uppehållstillstånd går över i annan verksamhet t.ex. arbetsmarknadsåtgärder. Därmed har kostnaden för arbetsmarknadsåtgärder ökat och har ett underskott på ca 600 tkr för 2020. Detta trots att schablonersättning erhållits om ca 550 tkr. Schablonersättningen beräknas att ytterligare sjunka under 2021.

Förväntad utveckling av förvaltningens uppdrag

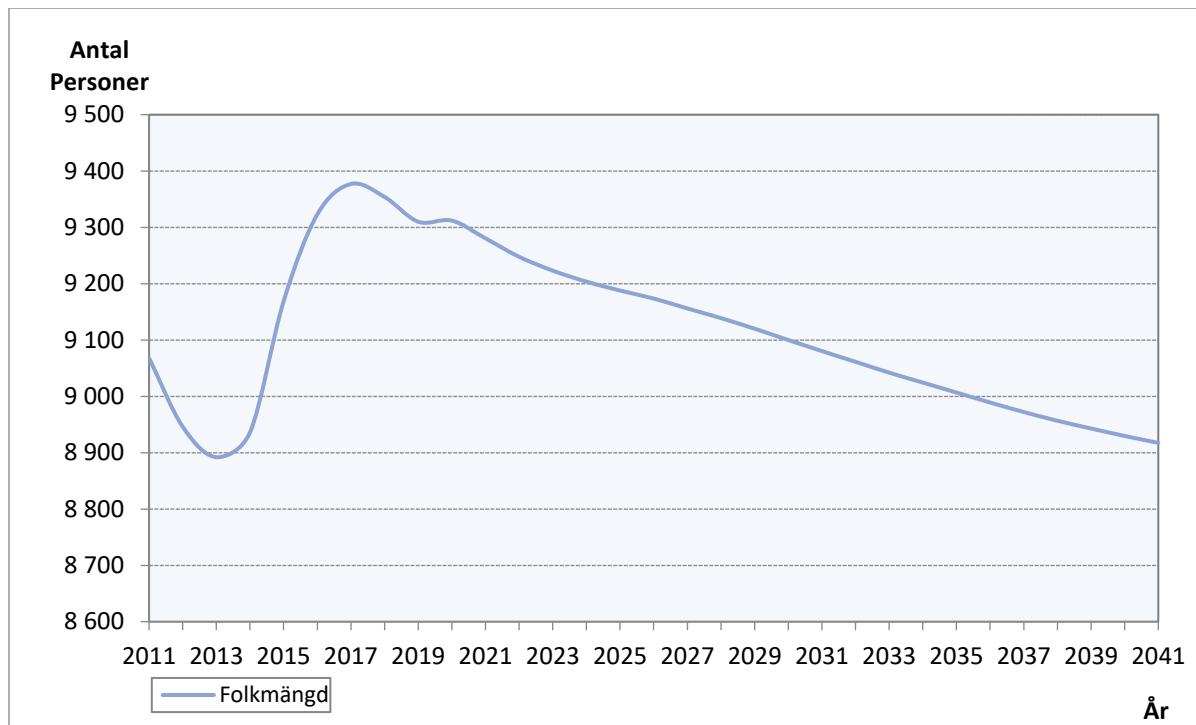
Ett minskat barnafödande under de senaste åren medför att behovet av förskoleplatser minskar i kommunen motsvarande två avdelningar från och med 2024. Ett eventuellt köp av en förskolemodul är möjligt först efter att ett nytt treårs leasingavtal löpt ut. Under 2020 har anhöriginvandring med uppehållstillstånd och EU invandringen medverkat till ett oförändrat antal barn- och elevtal jämfört med tidigare år.

I kommunen finns en mindre grupp ensamkommande ungdomar på högstadiet och gymnasiet som behöver modersmålsstöd samt särskilt stöd för att klara kunskapsmålen. Denna grupp kommer också att öka andelen överåriga gymnasieelever. Dessa elever kan behöva 4–5 år på sig för att klara sina gymnasiestudier. Andelen invånare i Mellerud som är i sysselsättningsåtgärder, till exempel extratjänster, är till stor del nyanlända invånare. Flyktingmottagandet har minskat kraftigt under de senaste åren vilket påverkar prognosen.

Mellerud är en av 40 kommuner i Sverige som driver fler skolor än de får ersättning för i det kommunala utjämningsystemets beräknade behov. Enligt utjämningsystemets modell börjar merkostnader för kommunen vid 80 elever i årskurs F-6. SCB prognostiserar ett minskat invånarantal vilket aktualiserar frågan om antalet skolor i kommunen i förhållandet till antal elever och möjligheter omfördela mer resurser till undervisning istället för lokaler.

Befolkningsprognos 2011–2041 från SCB, 31 mars 2021

Enligt SCB: s befolkningsprognos minskar Melleruds invånarantal med 363 personer under perioden 2022–2041.

Diagrammet visar Melleruds kommuns invånarantal 2011–2020 och befolkningsprognosen för 2021–2041.

SCB har prognostiserat med ett negativt födelsenetto på 20–25 invånare årligen. SCB har i sin prognos räknat med ett inflyttningsnettosnetto på 7–15 invånare årligen.

Analys av SCB- befolkningsprognos

SCB spår i sin prognos att befolkningsprognos att befolkningsminskningen avstannar fram mot 2041 jämfört med de 20 åren som föregick 2014. Under denna period (1994 – 2013) minskade Melleruds befolkning med 1731 innevånare vilket är en betydligt högre takt än den som SCB anger i sin prognos.

Fruktbarheten under prognosperioden antas följa utvecklingen i riket enligt SCB:s riksprognos med en nivå som ligger 19 procent högre än rikets, vilken är den genomsnittliga nivån för kommunen jämfört med riket under åren 2015–2020.

Dödligheten under prognosperioden antas följa utvecklingen i riket enligt SCB:s riksprognos, men har justerats regionalt för kommunen för män respektive kvinnor i åldern 20–64 år respektive 65-90 år enligt ovan.

Givet att yttre förutsättningar i stort är oförändrade under prognostiden, 2021 – 2040, jämfört med den historiska perioden 1991 – 2010 med relativt lågt bostadsbyggande och svag utveckling av den lokala arbetsmarknaden finns inget som pekar på en avstannande befolkningsminskning.

Sammanställning - ökat rambehov 2022

Verksamhet	Ökat rambehov KUN
Gymnasiet IKE	3mkr
Vuxenutbildning	500 tkr

Omdisponeringar/Åtgärder 2022

Förvaltningens förslag till åtgärder som alternativ till ramökning:

- Effektiviseringsåtgärder som minskar kostnader i grundskolan - 600 tkr
- Effektiviseringsåtgärder som minskar kostnader på arbetsmarknadsenheten - 500 tkr
- Kostnadseffektiv lokalanvändning i grundskolan ht-22 -2,4 mkr

Åtgärd	Konsekvens	Belopp/helår
Stängning av en grundskola i kommunen	Minskad hyreskostnad KUN (70%)	770 tkr
	Ingen kostnad för lokalvård, vaktmästeri	499 tkr
	Minskad lärarbehov i kommunen (uppskattad lönekostnad 2022)	3 450 tkr
	Minskad budgetavvikelse p.g.a. skolenhetens storlek 2020	1 000 tkr
	Ev. ökad skolskjutskostnad	-1 000 tkr
	Summa åtgärder helår:	4,7 mkr
	Utöver KUN: s verksamhetsområde uppstår minskat behov av måltidspersonal, lokalvård och vaktmästeri.	

Konsekvenser

Analys av skolstängning, Ekonomiska effekter

- Mellerud är en av 40 kommuner i Sverige som driver fler skolor än de får ersättning för i det kommunala utjämningsystemets beräknade behov. Enligt utjämningsystemets modell börjar merkostnader för kommunen vid 80 elever i årskurs F-6.
- Elevpengsmodellen för grundskolan i Mellerud utgörs av ett grundbelopp som är lika för varje elev/skola. Det är genom elevpengen som alla skolor i Mellerud finansierar all sin verksamhet. Elevpengsmodellen innebär dock att skolor med få elever inte får möjligheter till ekonomiska resurser i samma utsträckning som den stora skolenheten.
- En mindre skola kräver större resurser per elev för att de är små. På den stora skolenheten är undervisningsgrupperna oftast större än på den mindre skolenheten vilket skapar möjligheter för den större skolenheten till ytterligare resurser utöver grundbemanningen för undervisningen. Resurser kan vara i form av elevassistenter, resurspersonal, specialpedagoger, en större mängd och variation av läromedel såväl analoga som digitala.
- På den mindre skolenheten finns samma krav att ge särskilt stöd för elever som är i behov av kompensatoriska insatser. En högre bemanning krävdes på Åsens skola för att klara undervisningen och stödinsatserna. Detta resulterade i en större budgetavvikelse 2020 på 1,6 mkr då elevpengsmodellen inte räckte för att klara de pedagogiska utmaningar som fanns och fortsatt finns på enheten.

- Under flera år har kommunen haft en stor elevökning som under senare år avstannat. Nordalsskolan har i två omgångar utökats med fyra klassrum. Enligt förvaltningens elevprognos kommer elevantalet minska på Nordalsskolan och Åsens skola de närmaste åren. Lokalutredningen visar att samtliga elever på Åsens skola ryms på Nordalsskolan fr.o.m. läsåret 22/23.
- En ytterligare faktor som kommer påverka möjligheten till fler elevplatser på Nordalsskolan är Migrationsverkets aviserade uppsägning av samtliga lägenheter som de hyr i Melleruds kommun. Det innebär att asylsökande som bor i de berörda lägenheterna kommer att behöva flytta till andra kommuner. Av personerna som kommer flytta är 31 skolbarn. 18 av dessa har idag sin skolgång på Nordalsskolan. Sammantaget ökar Nordalsskolans möjlighet att ta emot fler elever.
- Ur ett organisatoriskt perspektiv finns det samordningsvinster med större enheter. Till exempel kan fler elever dela på gemensamma ytor som måltidsmiljöer, tillagningskök, specialsalar och gymnastiksal. Leveranser av livsmedel och skolmaterial blir effektivare.

Analys av skolstängning, pedagogiska effekter

- Mindre skolor måste oftast bedriva åldersblandad undervisning på grund av få elever i varje åldersgrupp. I en åldershomogen klass d.v.s. där alla elever har samma ålder varierar eleverna såväl kunskap- som mognadsmässigt. I en åldersblandad klass blir denna spännvidd betydligt större. Detta försvårar lärarens planering och genomförande av lektioner betydligt och då klara elevernas kunskapsmål blir därför en större utmaning jämfört med en åldershomogen klass.
- På den mindre skolenheten finns samma krav att ge särskilt stöd för elever som är i behov av kompensatoriska insatser. Den mindre skolans resurser är ofta begränsade och därmed blir det svårare klara kraven för stöd enligt §§ 4 – 12, 3 kap Skollagen. Den större skolan har oftast tillgång till mer elevassistenter, resurspersonal, specialpedagoger, en större mängd och variation av pedagogiska läromedel såväl analoga som digitala.
- På en större skola blir också elever i behov av stöd i olika former mindre ensamma om sin problematik eftersom det sannolikt finns flera elever med liknande behov. På en större skola finns förutsättningar att rekrytera mer elevhälsopersonal, vilket också bidrar till ökad likvärdighet och bättre förutsättningar för eleverna att nå målen.
- Svårigheten att rekrytera behöriga lärare gör att barn och elevers rätt till en likvärdig utbildning kan påverkas negativt och då främst hos barn och elever som är i behov av kompensatoriska insatser. I den senaste statistiken från Skolverket var lärarbehörigheten i Mellerud 62 % jämfört med riket 71% lärarbehörighet. Lokalutredningen visar att samtliga elever på Åsens skola ryms på Nordalsskolan fr.o.m. läsåret 22/23. De lärare som finns på skolan som stängs erbjuds tjänstgöra på skolenheter som inte har 100 % lärarbehörighet. Den föreslagna omorganisationen med färre skolenheter bedöms öka lärarbehörigheten i kommunen.
- Enligt rektorn på Åsens skola har elever som är berättigade till särskilt stöd ökat markant under de senaste åren. Tyvärr har man sett att kunskapsresultaten sjunkit över tid, trots stor kompetens hos personalen. När många elever i behov av särskilt stöd samlas på samma ställe uppstår en situation där det gruppdynamiska lärandet får stryka på foten. Grupper med många elever i behov av särskilt stöd minskar möjligheten till lärande mellan elever, vilket är en viktig del i alla lärandeprocesser. Om dessa elever fick möjlighet att vara i en miljö med

fler elever med olika förmågor och större dynamik i gruppen, skulle kanske en mer positiv utveckling ske.

- Det blir en större dynamik på en stor skola med möjligheten till pedagogiskt utbyte i arbetslagen. Framförallt mellan lärarna som jobbar i samma årskurs som kan planera och utbyta pedagogiska erfarenheter med varandra.
- Små skolor har låg resiliens om en lärare drabbas av sjukdom eller slutar, då det finns färre som kan täcka upp för denne. En större skola med samlad personalstyrka kan underlätta mobilisering av personal inom verksamheten till exempel vid sjukdom.
- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har gjort en studie av skolstorlekens betydelse för studieresultaten i årskurs 6 respektive 9 i Sverige. Studien visar att de större skolorna överlag har bättre studieresultat än mindre skolor om man inte tar hänsyn till kontrollfaktorer som exempelvis kön, föräldrars utbildningsnivå eller föräldrars inkomst. (Sveriges Kommuner och Regioner 2018).

Fördröjning av de ekonomiska effekterna vid verksamhetsanpassning.

Kommunen använder sig av en modell där den verksamhet som lämnar en lokal efter verksamhetsanpassning får fortsatt betala en tredjedel av hyreskostnaden tills en ny verksamhet har flyttat in i lokalerna. I Kultur och utbildningsnämndens fall innebär denna modell att den ekonomiska effekten fördröjs eller till del uteblir och måste kompenseras i ramtilldelningen. Alternativet för Kultur och utbildningsnämnden är att ta medel från nämndens övriga verksamheter.

Risker och konsekvenser efter förvaltningens föreslagna åtgärder för att nå en budget i balans 2022

Förslag till åtgärd	Risk/ konsekvens	Grad av risk	Åtgärd	Resurs	Ansvarig
Nedläggning av skolenhet	Barn får åka buss till skolan	Mindre	Optimera Busslinjer	Konsultföretag	Förvalt. KUN
	Omplacering av personal Ökad lärarbehörighet i kommunen	Mindre	Dialog med medarbetare, överläggning med facklig organisation	HR Företagshälsa	Förvalt. KUN
	Risk för utebliven inflyttning Åsensbruk				KS

Utifrån beräknat behov kommer KUN att 2022 behöva 3,5 mkr i utökad ram beroende på ökade interkommunala elevkostnader. Förvaltningen föreslår effektiviseringar inom grundskolan och arbetsmarknadsenheten motsvarande 3,5 mkr som alternativ till ramökning.

Investerings och inventariestkostnader äskas ur kommunens investeringsbudget för IT projekt, skolmöbler och kameraövervakning 2022. Migrationsverkets avveckling av asyllägenheter i Mellerud kommer på sikt att påverka barn- och elevantalet i kommunen.

Med en ökad budgetram alternativt ett politiskt beslut om förvaltningens föreslagna effektiviseringsåtgärder ser jag att förvaltningen har förutsättningar fullfölja sitt uppdrag i enlighet med lagstiftning och till omfattning som beskrivs ovan.

Anders Pettersson
Kultur- och utbildningschef
Mellerud